

Л. В. Шевчук,

канд. філол. наук, доц.,

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова,

доцент кафедри прикладної лінгвістики

СЛОВОТВІРНА КОНТАМІНАЦІЯ ЯК ВИЯВ ЛІНГВОКРЕАТИВНОСТІ НА ФЕНОМЕН ВІЙНИ (НА МАТЕРІАЛІ МЕДІАТЕКСТІВ)

У статті розглядається словотвірна контамінація як вияв мовної гри, що набуває яскраво виражену прагматичну скерованість на вербалізацію свого емоційно-психологічного стану під час воєнного протистояння. Мета дослідження – виявити структурно-семантичні особливості інноваційних контамінатів у сучасному медіадискурсі. Об'єктом дослідження є інноваційні деривати в сучасних медіатекстах, а предметом – словотвірні контамінати в засобах ЗМІ та їх структурно-семантичні різновиди. Джерельною базою дослідження послуговували 235 словотвірних інновацій, зафіксованих в інтернет-ЗМІ (переважно в телеграм-каналах українських та опозиційних російських блогерів) із лютого по червень 2022 року. З'ясовано, що найбільшу активність виявляє контамінаційний тип дериватів, утворених шляхом накладання однієї твірної основи на іншу. На другому місці за чисельністю зафіксованих контамінатів є прийом вичленування однієї твірної основи в іншу. Виявлено, що 75% зафіксованих графодериватів містить латинську літеру Z, яка в українському та російському опозиційному медіадискурсі стала символом російського вторгнення в Україну і набула негативного оцінного значення. Окрема увага приділяється інноваціям, що виникли в результаті мовної гри із прецедентними фразами медіатекстів періоду російсько-української війни. Запропоновано номінувати такі оказіона-

лізми, які утворились лексико-синтаксичним способом та набули статусу хештегів, хештег-контамінатами. Доведено, що зниженооцінної тональності набувають номени на позначення країни-агресора, представників влади, військових та усіх причічників імперсько-мілітаристської політики. Негативне оцінювання особи чи явища відбувається за допомогою зниженоінвективної лексики, яка створює іронічне забарвлення новотвору. Обґрунтовано синтетичну функційність контамінатів, які виконують одночасно номінативну, оцінну й експресивну функції. Цей факт підтверджує загальну тенденцію щодо свідомого прагнення мовців до економії словотвірних засобів. Проведене дослідження дає підстави визначити такі результати: сучасні медіатексти демонструють надзвичайну активність інноваційних контамінатів як інформаційної зброї в період російсько-української війни; різноманітність структурних і семантичних моделей аналізованих дериватів свідчить про високий креативний потенціал мовців та продуктивність незузальних способів словотвору. Перспективи дослідження вбачаємо в поглибленій розробці структурно-семантичної класифікації контамінатів у сучасному медіадискурсі.

Ключові слова: контамінація, інноваційні контамінати, словотвірна модель, мовна гра, словотвірна прагматика, медіатексти.

L. V. Shevchuk,

*PhD in Philology, Associate Professor,
Odesa National I. I. Mechnikov University,
Applied Linguistics Department Associate Professor*

WORD-FORMING CONTAMINATION AS A MANIFESTING OF LINGUOCREATIVITY ON THE PHENOMENON OF WAR (ON THE MATERIAL OF MEDIA TEXTS)

The article considers word-forming contamination as a manifestation of the language game acquiring a pronounced pragmatic orientation to verbalize their emotional and psychological state during the military confrontation. The purpose of the study is to identify structural and semantic features of innovative contaminants in modern media discourse. The object of research is innovative derivatives in modern media texts and the subject-word-forming contaminants in the media and their structural and semantic varieties. The source base for the study served on 235 word-formation innovations recorded in the online media (mostly in telegram channels of Ukrainian and Russian opposition bloggers) from February to June 2022. It was found that the most active is the contamination type of derivatives formed by imposing one creative basis on another. In second place in terms of the number of recorded contaminants is the

method of isolating one creative basis into another. It was found that 75% of the recorded graph derivatives contain the Latin letter Z, which in the Ukrainian and Russian opposition media discourse became a symbol of the Russian invasion of Ukraine and acquired a negative evaluation value. Particular attention is paid to innovations that have emerged as a result of the language game with precedent phrases from media texts of the Russian-Ukrainian war. It is proposed to nominate such occasionalism, which was formed in a lexical-syntactic way and acquired the status of hashtags, and hashtag-contaminants. It is proved that the names of the aggressor country, government officials, the military, and all supporters of imperial-militaristic policy acquire a low tone. The negative evaluation of a person or phenomenon occurs with the help of reduced-invective vocabulary, which creates an ironic color to the work. The synthetic functionality of contaminants, which perform nominative, evaluative and expressive functions at the same time, is substantiated. This fact confirms the general tendency towards the conscious desire of speakers to save word-forming means. The study provides grounds for determining the following results: modern media texts demonstrate the extraordinary activity of innovative contaminants as information weapons during the Russian-Ukrainian war; the variety of structural and semantic models of the analyzed derivatives testifies to the high creative potential of speakers and the productivity of non-casual ways of word-formation. We see the prospects of the study in the in-depth development of the structural-semantic classification of contaminants in modern media discourse.

Key words: contamination, innovative contaminants, word-forming model, language game, word-forming pragmatics, media texts.

Постановка наукової проблеми та її актуальність. Схильність до мовної творчості притаманна більшості носіїв будь-якого мовного колективу. Вибухову хвилю лінгвокреативу, що спостерігається в сьогоденному українському медіадискурсі, особливо в соціальних мережах, слід розглядати як захисну реакцію на повномасштабне воєнне вторгнення російської федерації в Україну 24 лютого 2022 року. У зв'язку з цим мовна гра набуває яскраво виражену прагматичну скерованість – прагнення вербалізувати свій емоційно-психологічний стан в екстремальній ситуації та протистояти інформаційній війні. Численна кількість інновацій із негативною оцінністю, яка номінує події, явища, окремих осіб чи регіони, так чи інакше пов'язані з воєнними подіями, свідчить про аксіологічну спрямованість креативних зусиль мовців та потребує окремого аналізу, що й зумовило актуальність дослідження.

Аналіз досліджень із проблеми. В останні десятиліття, завдяки ґрунтовним науковим розвідкам вітчизняних (С. А. Карпіловська, Ж. В. Колоїз, Т. А. Космеда, С. А. Мартос, А. М. Нелюба, В. П. Олек-

сенко, Є. О. Редько, А. А. Сагаровський, І. Е. Сніховська, О. Т. Тимчук, О. В. Халіман) і зарубіжних лінгвістів (О. Ф. Болдарева, Г. І. Богін, Т. О. Грідіна, О. А. Земська, С. В. Ільсова, О. В. Литвин, Б. Ю. Норман, В. З. Санников), термін «мовна гра» поширив своє значення від вузького, традиційного розуміння як каламбура, до широкого сучасного – творчого, нестандартного використання ресурсів усіх мовних рівнів (фонетичного, словотвірного, морфологічного, лексичного й синтаксичного). На думку Т. А. Космеди, «за допомогою мовної гри як засобу трансформації картини світу мовна особистість репрезентує відповідні культурні цінності, виражаючи їх через систему суб'єктивних смислів, які кодує адресант, а адресат – дешифрує» [2, с. 118]. Найбільш часто для конструювання мовної гри використовуються одиниці словотвірного рівня. Як зазначає О. В. Литвин, «словотвірна гра пов'язана перш за все зі створенням okazіоналізмів, в яких яскравіше, ніж в узуальних утвореннях, есплікується результат креативної діяльності людини, що має свободу вибору засобів пізнання та інтерпретації реальності» [3, с. 195]. Автор словників лексико-словотвірних інновацій А. М. Нелюба констатує той факт, що на початку ХХІ століття «значно зросла кількість дериватів контамінаційного походження» [4, с. 183]. Вперше термін «контамінація» вжито в роботі Г. Пауля [6] в 1880 році. У сучасній україністиці (Ж. В. Колоїз [1], А. М. Нелюба [4], Є. О. Редько [7]) продовжуються дискусії щодо дефініційних ознак контамінації та її місця серед дериваційних засобів. Зважаючи на стрімкий розвиток інтернет-ЗМІ, в яких словотвірні контамінати є надзвичайно активними, робимо висновок, що численна кількість та різноплановість структури інноваційних контамініватів останнього часу потребує їх ретельного аналізу.

Мета дослідження - виявити структурно-семантичні особливості інноваційних контамініватів у сучасному медіадискурсі. Мета зумовила розв'язання таких **завдань**: картографувати всі наявні okazіоналізми в медіатекстах, проаналізувати кількість словотвірних контамініватів, визначити їх різновиди та охарактеризувати функційне та контекстуальне навантаження.

Об'єктом дослідження є інноваційні деривати в сучасних медіатекстах, а **предметом** – словотвірні контамінати в засобах ЗМІ та їх структурно-семантичні різновиди.

Для досягнення мети використано низку дослідницьких **методів**: метод спостереження, за допомогою якого було зібрано фактичний матеріал, кількісний метод для встановлення чисельності інноваційних дериватів, описовий метод та словотвірний аналіз для визначення структурних і семантичних моделей контамінаційних інновацій.

Теоретична цінність нашої розвідки полягає в поглибленні знань про процеси сучасної української інноватики. **Практична цінність** отриманих результатів визначається в можливості їхнього застосування у викладанні

вишівських курсів із сучасної української мови (деривація, когнітивна лінгвосемантика).

Джерельною базою дослідження послуговували 235 словотвірних інновацій, зафіксованих в інтернет-ЗМІ (переважно в телеграм-каналах українських та опозиційних російських блогерів) із лютого по червень 2022 року.

Виклад основного матеріалу. Проведений нами кількісний підрахунок словотвірних інновацій, зафіксованих в медіатекстах з лютого по червень 2022 року, дає підстави стверджувати, що контамінати становлять майже третину від загальної кількості okazіоналізмів. Цей факт свідчить про високий потенціал такого неuzuального способу словотвору, як контамінація. Проаналізувавши сучасні підходи, ми виявили, що словотвірна контамінація є результатом лінгвокреативної діяльності, сутність якої полягає у свідомому схрещуванні двох номенів через їхню структурну чи семантичну тожність. Накладання твірних основ не залежить від місця й характеру накладених елементів і зумовлюється асоціативними зв'язками або структурною подібністю твірних основ. Спроби визначити основні структурні типи контамінатів знаходимо в працях А. М. Нелюби [4, с. 197-198], Ж. В. Колоїз [1, с. 101-104], З. І. Мінеєвої [5, с. 58-68]. На наш погляд, найбільш ґрунтовною на сьогодні **структурною класифікацією** контамінатів можна визнати класифікацію, запропоновану Є. О. Редьком, який, узагальнив та істотно доповнив наявні наукові розвідки. Спираючись на зазначену класифікацію з виділенням трьох різновидів (накладання, вставлення й вичленування), розглянемо основні структурні типи зафіксованих нами контамі

1. Накладання однієї твірної основи на іншу.

- 1.1. Накладання цілої першої основи на початок другої: [бомж + модж] *ахеды* → *бомжахеды* [dumskaya.net, 08.03.2022], [войн-а + вольн] *олюбивый* → *войнолюбивый* [t.me/nevzorovtv, 29.03.2022], [говно + главно] *командующий* → *говнокомандующий* [t.me/sashasotniktv, 15.04.2022], [зомби + Дисней] *ленд* → *зомбиленд* [t.me/truexanewsua, 12.04.2022], [Кремль + бл] *ядь* → *кремлядь* [t.me/sashasotniktv, 08.06.2022], [Кадоpp + кадыр] *овцы* → *кадоppовцы* [t.me//Odessa_hello, 19.03.2022], [Кобзон + глубин] *арий* → *Кобзонарий* [t.me/sashasotniktv, 06.04.2022], [мёртв-ый + Медв] *едчук* → *метрвечук* [t.me/realua11, 22.04.2022], [могил-а + мобил] *изация* → *могилизация* [t.me/sashasotniktv, 03.05.2022], [*побед-а + мрак*] *обесие* → *победобесие* [t.me/sashasotniktv, 13.05.2022], [*пук + Пут*] *ин* → *Пукин* [t.me/truexanewsua, 31.03.2022], [*раб + Рос*] *сия* → *Рабсия* [t.me/truexanewsua, 27.05.2022], [*скреп-ы + креп*] *остные* → *скрепостные* [t.me/kilirik_channel, 24.05.2022], [*сука + Ска*] *беева* → *Сукабеева* [t.me/sashasotniktv, 17.03.2022], [*Толстой + Досто*] *евский* → *Толстоевский* [t.me/sashasotniktv, 15.03.2022], [*хамоват-ая + Ха*

- мат]ова → *Хамоватова (Чулпан Хаматова)* [t.me/klirik_channel, 01.05.2022], [черт + верт]олёт → *чёртолёт* [t.me/klirik_channel, 15.04.2022].
- 1.2. Накладання утнутої першої основи на початок другої: *Арестов[ич + повідом]лення → арестовлення* [rbc.ua, 28.03.2022], *бомб[ить + Донб]асс → бомбас* [t.me/gumorjartu, 27.05.2022], *высер[еть + Вассер]ман → Высерман* [t.me/+9VxHZSLufK8zMjJi, 17.05.2022], *глубин[ный + пролет]арий → глубинарий* [t.me/sashasotniktv, 17.05.2022], *дегенера[т + генера]лы → дегенералы* [t.me/klirik_channel, 15.05.2022], *Змії[ний + Чорно]байівка → Змісбайівка* [t.me/our_odessa, 14.05.2022], *либер[ал + ерун]да → либерда* [t.me/klirik_channel, 31.03.2022], *Л[уганск + Уганда] → Луганда* [t.me/sashasotniktv, 18.04.2022], *Медве[дев + Ди]мка → Медведимка* [t.me/sashasotniktv, 01.05.2022], *[петуши-ться + Пуши]лин → Петушилин* [https:// m.facebook.com, 20.05.2020], *[Пут-ин + Тит]аник → Путаник* [t.me/sashasotniktv, 15.03.2022], *[Путин + пат]риот → путриот → путриотичный* [t.me/klirik_channel, 03.04.2022], *Пут[ин + Гит]лер → Путлер* [#freedom#СергійБратчук, 08.06.2022], *[расчлени-ть + Лени]нград → Расчленинград* [t.me/sashasotniktv, 15.03.2022], *[спереть + Сбер]банк → Спербанк* [t.me/klirik_channel, 06.04.2022], *[срак-а + ракет-а] → сракета* [t.me/klirik_channel, 04.05.2022].
 - 1.3. Накладання кінця першої твірної основи на початок другої: *НТ[В + в]ошка → НТВошка* [t.me/sashasotniktv, 15.03.2022].
 - 1.4. Накладання цілої другої основи на кінець першої: *Гос[дума + дура] → Госдура* [t.me/truexanewsua, 09.06.2022], *импорто[замещение + похищение] → импортопохищение* [t.me/sashasotniktv, 20.05.2022], *Мин[обороны + убийств-о] → Минубийств* [t.me/truexanewsua, 03.04.2022], *Мото[рол-а + рыл-о] → Моторыла* [t.me/sashasotniktv, 01.04.2022], *спец[операция + дефекация] → спецдефекация* [t.me/klirik_channel, 03.05.2022], *Феде[рация + Рашка] → Федерашка* [t.me/sashasotniktv, 11.03.2022]. Ускладненим варіантом є накладання цілої другої основи на кінець першої з одночасним вичленуванням: *пету[шар-а + Шарий] → петуШарий* [t.me/klirik_channel, 05.05.2022].
 - 1.5. Накладання двох утнутих основ: *бля[дь + бо-монд] → блямонд: «В поисках одесского блямонда... Часть одесской элиты с началом войны драпанула за границу, мало чем помогая оттуда своему городу и её жителям»* [t.me/Monitor_Odessa, 03.06.2022].
 - 1.6. Накладання основ із паралельною інтерфіксацією: *[пон-а + ополч]енець → попочленец* [t.me/klirik_channel, 17.06.2022] – випадок з одночасною подвійною гаплогогією.

1.7. Нетиповими випадками є накладання основ із паралельним чергуванням голосних *o* та *e* з нулем звука: [пепел + свист]опляска → пеплопляска [t.me/sashasotniktv, 27.05.2022], [совок + австрал]опитек → совкопитек [t.me/sashasotniktv, 19.03.2022]. Це пояснюється мовленнєвою компетентністю називачів, що, «граючись» із семантикою твірних основ, намагаються дотримуватись законів евфонії.

2. Вставлення однієї основи в іншу:

2.1. Вставлення цілої другої основи в першу основу: де[мілітари]зація + [Путін] → депутатізація [Країна_інфо, 31.03.2022], далеко[бой]ний + [боль] → дальнобольний [#Українапереможе#ЮрійВеликий #пародія, 09.06.2022], с[комуни]здили + [Путін] → спутиниздили [t.me/sashasotniktv, 29.03.2022].

2.2. Вставлення утнутої другої основи в першу основу: спец[опера]ція + [обсер-еть] → спецобсерация [t.me/klirik_channel, 05.05.2022].

Зауважимо, що домінують серед розглянутих двох типів контамінативів (накладання та вставлення основ) іронічно-ігрові номени, ґрунтовані на римувальному словотворенні. Вони репрезентовані в усіх підгрупах: арестовлення (повідомлення), бомбас (Донбас), блямонд (бомонд), могилизация (мобилизация), спецобсерация (спецоперація) та інші. Менш продуктивним є спосіб формальної перестановки звуків, внаслідок чого з'являється протилежне оцінне значення: урководство (руководство).

3. Вичленування однієї твірної основи в іншу:

3.1. Вичленування з початку твірної основи: [z + з]ападня → Западня [t.me/sashasotniktv, 19.03.2022], Запчасті [t.me/klirik_channel, 04.05.2022], [Z + з]аработать → Зароботать [t.me/realua11, 25.04.2022], [Z + здох] → Здох [t.me/klirik_channel, 06.04.2022], [z + з]иганутый → зиганутый [t.me/klirik_channel, 14.05.2022], [Z + з]нищені → Знищені [segodnya.ua, 14.03.2022], [Z + з]омби → Зомби [t.me/klirik_channel, 06.04.2022], [z + з]омборечи → зомборечи [t.me/nevzorovtv, 09.04.2022], [z + з]омбоящик → зомбоящик [t.me/nevzorovtv, 09.04.2022], [zoo + соо]мечественники → зоомечественники [t.me/sashasotniktv, 15.03.2022].

3.2. Вичленування з середини твірної основи: Газпромбанк + [z] → Газпромбанк [t.me/klirik_channel, 04.06.2022], Москва + [z] → Мозква [t.me/klirik_channel, 04.05.2022], о[с]вободители + [z] → озвободители [t.me/klirik_channel, 17.05.2022], о[z]вобождённий + [z] → озвобождённий [t.me/klirik_channel, 02.06.2022], остановить-ся + [Z] → оZтановиться [t.me/klirik_channel, 04.05.2022], при[z]омбований + [z] → призомбований [t.me/glavcomua, 16.03.2022], про-изводство + [z] → проуЗводство [t.me/klirik_channel, 04.05.2022], Ро[с]атом + [z] → Розатом [t.me/klirik_channel, 30.03.2022], Ро[с]

нефть + [z] → *Рознефть* [t.me/klirik_channel, 28.05.2022], *ро[сс]ийский* + [zz] → *роzzийский* [t.me/klirik_channel, 30.03.2022], *ро[сс]ия* + [zz] → *роzzия* [t.me/klirik_channel, 29.03.2022], *ро[сс]иянский* + [zz] → *роzzиянский* [t.me/klirik_channel, 20.04.2022], *ро[сс]иянцы* + [zz] → *роzzиянцы* [t.me/klirik_channel, 21.04.2022], *ру[сс]кий* + [zz] → *руzzкий* [t.me/sashasotniktv, 09.04.2022], *ру[с]ня* + [z] → *рузня* [t.me/klirik_channel, 30.03.2022], *уродина* + [P]одина → *уРодина*: «Тут організується ще один автопробег пугриотов-ублюдков, проживаючих в странах НАТО. Давайте им поможем вернуться на уРодину, что ли?» [t.me/klirik_channel, 06.04.2022].

3.3. Вичленування з кінця твірної основи: *[капец + z]* → *каpez* [t.me/sashasotniktv, 17.05.2022].

Серед розглянутих контамінітів, які творилися за допомогою вичленування, 75 % складають інноваційні графодеривати з латинською літерою Z (z), якою маркували російську військову техніку під час вторгнення в Україну, через що цей знак став символом так званої «спецоперації» та головним елементом російської пропаганди. Якщо в російському медіапросторі компонент Z (z) має позитивну оцінність («ЗаРоссию»), то в українських та опозиційних російських медіатекстах цей символ набув негативно-іронічне забарвлення: «Z» - означає Знищені. Бійці «Азова» розстріляли окупантів у вуличному бою» [segodnya.ua, 14.03.2022]; «Дівчонки «хорошо» Заработали. Мамы и жёны в рф продолжают «богатеть» на убитых мужьях и сыновьях» [t.me/realua11, 25.04.2022]; «Производство оZмановилось, Запчастей нет» [t.me/klirik_channel, 04.05.2022] – йдеться про вплив міжнародних санкцій на російську економіку.

Окремої уваги потребують комбінації з декількох різнорідних прийомів. Наведемо приклад накладання угнутої другої основи на кінець першої з одночасним її графічним вичленуванням та суфіксацією: *многоходо[вочк-а + Вовоч]к-а* → *многоходоВовочник*: «Швеция официально приняла решение о подаче заявки на членство в НАТО. Привет многоходоВовочнику!» [t.me/sashasotniktv, 15.05.2022]. Знижувальну соціальну оцінку набуває контамінат *фу-рашка*, утворений за допомогою нетипового способу вичленування (дефісом) з початку твірної основи та одночасного накладання цілої другої основи на кінець першої (*фу[ражка + рашка]*): «Знаете, як це у них називається? Фу-рашка» [t.me/gumorjartu, 13.05.2022] - підпис під зображенням військового російського кашкета. В інноваті *спецОБСерация* (*спец[опер]ация* + *[обсер-еть]*) спостерігаємо вставлення угнутої другої основи в першу основу з одночасним вичленуванням із середини твірної основи на морфемному шві: «СпецОБСерация идёт по плану» [#Україна перемаже#Юрий Великий#пародия, 10.06.2022]. Прийом вставлення цілої другої основи в першу основу та графічне вичленування її в контаміна-

ті *найСИНІший* (*най*[сильн]іший + [син]ій: «Війська рф – *найСИНІша* армія світу» [dumskaya.net, 14.03.2022]) створює нові конотації, що дискредитують російську армію, в якій алкоголізм став повсякденним явищем.

Окрему групу зафіксованих нами інновацій становлять номени, що виникли в результаті мовної гри із прецедентними фразами медіатекстів періоду російсько-української війни. Інновати, утворені лексико-синтаксичним способом, набули статусу хештегів: *ихтамнет*, *Крымнаш*, *затридні*, *потерьнет*, *всёнетакоднозначно*, *этонемыэтопутин*, *мыневсетакие*. Серед таких хештег-контамінітів найбільш розповсюдженим останнім часом став номен *аналоГовнет* як зрощення синтаксичного словосполучення *аналогов нет* та похідні від нього *АналоГовнетика*, *аналоГовнетный*, *аналоГовнетовий*. Графічне вичленування вказує на оказіональні компоненти та створює іронічний ефект: «Рубрика «*роззиянская АналоГовнетика*». Обломки советской ракеты «*X-22МА*», найденные под Одессой» [t.me/klikrik_channel, 02.06.2022]. Ще однією продуктивною твірною основою став популярний в сучасних російських масмедіа патріотичний хештег *дедывоевали*. Підписом під фото радянського солдата часів Другої світової війни з жіночими годинниками на руках став контамініт *дедыворовали* [t.me/klikrik_channel, 15.04.2022]. Зміна оцінного реєстру на протилежний відбувається шляхом накладання цілої другої основи *воровали* на кінець першої, тим самим автор інновації натякає на історичні паралелі мародерства на війні.

Суто умовно можна вважати контамінатами інновації з формантом-афіксоїдом *-стан*: *Ублюдистан* [t.me/sashasotniktv, 17.03.2022], *Бомжестан* [t.me/sashasotniktv, 09.04.2022], *Оркостан* [t.me/sashasotniktv,], *лап-тестан* [t.me/klikrik_channel, 30.05.2022], *скотостан* [t.me/klikrik_channel, 02.06.2022], *-номика* (*путиномика*: [t.me/sashasotniktv, 15.04.2022]), *-мобиль* (*зомбимобиль* [t.me/truexeanewsua, 28.05.2022]).

Розглянемо тепер зафіксовані нами інноваційні контамінати за **структурною класифікацією**. Як зазначає її автор Є. О. Редько, «для розрізнення контамінаційних типів визначальними стають семантика твірних основ та особливості їхньої смислової взаємодії під час номінативного акту, що уможливило виділення ... трьох великих груп - відапелятивних, відонімих і змішаних контамінітів» [7, с. 218].

Найчисленнішою групою зафіксованих контамінітів є група **відапелятивних**.

Особа + особа. Це номени, різностильові компоненти яких створюють зневажливу оцінку представників російської армії: [*дегенерат* + *генера*] *лы* → *дегенералы* [t.me/klikrik_channel, 15.05.2022], [*бомж* + *моджахеды*] → *бомжахеды* («*К нам вторглись какие-то бомжахеды*»: *украинские воины удивлены жалким уровнем оснащения «сильнейшей армии мира»* [dumskaya.net, 08.03.2022]). Для характеристики пропагандистів, що висту-

пають на боці країни-агресора, залучається знижено-розмовна лексика, яка пов'язана зі статевим життям людини: *пропа[гандист + гандон]* → *пропа-гандон* [t.me/sashasotniktv, 15.03.2022].

Явище + його ознака. Такі інновації мають чітку аксіологічну скерованість та переважно негативну оцінку явищ, що відбуваються в росії. Мотиваційним центром дериватів виступають лексеми з асоціативних полів «смерть», «нечиста сила», «божевілля»: [*могил-а + мобил*]изация → *могилизация* («*всеобщая могилизация*») [t.me/sashasotniktv, 03.05.2022], [*побед-а + мрак*]обесие → *победобесие* («*После дня победобесия глубинариям не полегчало*») [t.me/sashasotniktv, 13.05.2022], [*шизо + нарко*]притон → *шизопритон* («*В шизопритоне под названием «госдума» один фрик по имени Оятоле Вассерман предложил «законопроект», запрещающий обмен пленных азовцев*») [t.me/klirik_channel, 17.05.2022], [*пепел + свист*]опляска → *пеплопляска* [t.me/sashasotniktv, 27.05.2022] – йдеться про погрози ядерним попелом на пропагандистських каналах російських ЗМІ.

Особа + її ознака. Ознака, що характеризує людину, може вичленовуватись за допомогою параномазійної деформації особового номена: [*говн-о + главн*]окомандующий → *говнокомандующий* [t.me/sashasotniktv, 15.04.2022], [*поп-а + ополч*]енець → *попочленец* [t.me/klirik_channel, 17.06.2022]. Для зневажливої характеристики особи активно вживаються прикладкові сполучення як твірні основи для накладання: [*либер*]ал + ерун[да] → *либерда* [t.me/klirik_channel, 31.03.2022]. Роль негативнооцінного мотиватора може виконувати препозитивний атрибут, що має нейтральну тональність, але набуває конотативного значення, яке реалізується в контексті. Яскравим прикладом такої контамінації є часто вживаний в російських опозиційних медіатекстах номен *глубинарий* [*глубинный + пролетарий*]: «*Глубинарии идут гуськом за путинской дудочкой войны, насвистывающей мелодию фашистского триумфа*» [t.me/sashasotniktv, 17.05.2022]. Асоціативний ряд підтримується зневажливим номінуванням *орки* військових країни-агресора та населення, більшість якого некритично сприймає мілітаристську ідею влади. Поширеність цієї лексеми пов'язана з екранізацією роману-епопеї Дж. Р. Р. Толкіна «Володар перснів», в якому фантастичні істоти, кремезні варвари зі звіриними рисами, виробляють зброю глибоко в печерах та несуть смерть сусіднім народам. Таким чином, висока частотність номена *орки* в сучасному медійному просторі забезпечує контамінаційну метафоричність новотвору *глубинарий*.

У групі **відоміх контамінатів** виокремлюють декілька продуктивних словотвірних типів, твірними основами яких виступають власні назви. До цієї групи належать контамінати, які складаються з таких прецедентних власних назв, як імена та прізвища політичних і культурних діячів, часто вживаних чи знакових географічних назв, назви відомих товарів і компаній.

Антропонім + антропонім. Найчастіше відбувається контамінування прізвищ двох відомих осіб за схожістю діяльності: *Пут[ін + Гіт]лер* → *Путлер* (воєнна агресія проти суверенних держав) [#freedom#СергійБратчук, 08.06.2022]. Менш продуктивним є прийом накладання імені та прізвища однієї й тієї ж особи: *Медве[де + Ди]мка* → *Медведимка*: «Мой любимый Медведимка» [t.me/sashasotniktv, 01.05.2022]. Розмовна форма імені російського політичного діяча Дмитра Медведєва *Димка* сприяє зниженню образу, підкреслює несамостійність цієї політичної фігури. Іноді самі особистивотиватори сприймаються позитивно, і тільки на контекстуальному рівні контамінат набуває зневажливу конотацію: [*Толстой + Досто*]евский → *Толстоевский* («Эти ребята (про російських лібералів –Л. Ш.) искренне верят, что Запад после всего этого убийственного Z-шабаша в Украине прислушается к их паттернам про «мы не все такие» и нас есть «Толстоевский», и не устроит Ублюдистану окончательный Расчлененград» [t.me/sashasotniktv, 15.03.2022]).

Топонім + топонім. Яскравим прикладом контаміната цієї підгрупи є *Змієбаївка* [t.me/our_odessa, 14.05.2022]. Мотиваторами стали знакові для мовної свідомості українців воєнного періоду локальні об'єкти – Чорнобаївка та о. Зміїний. Село Чорнобаївка в Херсонській області стало символом спротиву російській армії, яка, захопивши аеропорт «Херсон» коло цього села, намагалась зробити з нього плацдарм для подальшого наступу, але щоразу зазнавала розгрому від українських військових. Зміїний - український острів у Чорному морі, який був захоплений воєнно-морськими силами РФ. Завдяки неодноразовому влучанню ЗСУ по ворожих позиціях на острові Зміїний виникає асоціативна паралель з Чорнобаївкою ([*Зміїний + Черно*]баївка → *Змієбаївка*). Це чи не єдиний випадок, коли контамінаційний дериват має позитивну оцінність.

Відхрематонімні та відергонімні контамінати. Схрещування власних назв матеріальних об'єктів та організацій з іншими видами онімів дозволяє видобувати нові семантичні та експресивні значення. За таким типом від антропоніма *Путін* та хрематоніма «Титаник» утворений контамінат «*Путаник*», яким називач іронічно характеризує росію першого місяця війни, звідки намагаються втекти за кордон окремі представники її пропагандистських масмедіа: «*Прямо бегство с «Путаника». Пропагандоны выкидываются за борт с ипотеками, кредиты тащат их ко дну*» [t.me/sashasotniktv, 15.03.2022].

Змішаний тип контамінатів є досить продуктивним.

Антропонім + апелятив. У контамінатах зазначеної групи об'єктом номінації переважно виступають політики, журналісти, блогери, ватажки незаконних військових угруповань, культурні діячі, які своєю діяльністю сприяли розв'язуванню російсько-української війни. Негативне оціню-

вання відомої особи відбувається за допомогою знижено-інвективної лексики: *Мото[рол-а + рыл-о]* → *Моторыла* [t.me/klirik_channel, 01.04.2022], *пету[шар-а + Шарий]* → *петуШарий* [t.me/klirik_channel, 05.05.2022], *[сука + Ска]беева* → *Сукабеева* [t.me/sashasotniktv, 17.03.2022]. Найвідоміший контамінат цієї групи, що набув поширення не тільки в українському дискурсі, але й вийшов поза його межі - *Пуйло*, утворений накладанням обсценної лексеми на антропонім. Зниженооцінного значення набувають номени на позначення прибічників імперсько-мілітаристської політики: *[Путин + пат]риот* → *путриот*: «Макс Барских вступил ряды ВСУ. А где же путреот Тимати? Уже на передовой?» [t.me/klirik_channel, 03.04.2022]. Окремі випадки становлять номени на позначення явищ, пов'язаних із прецедентним ім'ям: *де[мілітари]зація + [Путін]* → *депутінізація* [t.me/ukraina_officall, 31.03.2022]. Зловісно-містичної конотації набуває дериват *Кобзонарий*, утворений від прізвища відомого співака Й. Кобзона, який підтримав в останні роки свого життя так звані ДНР і ЛНР, та інноваційного контаміната *глубинарий*: «Смерть Жириновского открыла портал в Кобзонарий» [t.me/sashasotniktv, 06.04.2022].

Ергонім + апелятив. Інновати цієї групи утворюються накладанням назв організації (політичних партій, державних структур, пропагандистських телевізійних каналів рф) та номена, який характеризує її діяльність: *[раб + Рос]сия* → *Рабсия*, *Мин[обороны + убийств-о]* → *Минубийств*, *[НТВ + в]ошь* → *НТВошка*. Конкретний контекст посилює негативнооцінний ефект від контаміната: «*Единая Рабсия*» *лучше всего объединяет в сдаче макулатуры и стеклотары*» [t.me/truexanewsua, 27.05.2022], «*А вот и официальная позиция Минубийств РФ по Буче*» [t.me/truexanewsua, 03.04.2022], «*НТВошка Гильдеева выскочила из Ублюдистана*» [t.me/truexanewsua, 03.04.2022]. Нетиповий випадок зміни негативного регістру на позитивний можна спостерігати в інноваті *[Кадорр + кадыр]овцы* → *кадорровцы*, що утворився завдяки параномазійній деформації твірної основи антропоніма *Кадыров* та похідного *кадыровцы*. Оказіоналізм *кадорровцы*, похідний від ергоніма «*Кадорр*», назви відомої української інвестиційно-будівельної компанії, вже давно використовувався на позначення як керівництва компанії, так і мешканців її будинків. Іронічно-ігрового забарвлення цей номен набуває саме як контамінат: «*В Одессе сформировался новый батальон «кадорровцы». Безбашенные ребята за свои хаты на ремни порежут и на ноль помножат*». [t.me//Odessa_hello, 19.03.2022].

Доповнити розглянуту семантичну класифікацію можемо ще однією підгрупою зафіксованих нами змішаних контамінатів **топонім + дія**. Такі інноваційні вербатииви мають негативнооцінювану дієслівну твірну основу, що зумовлює їхню виразну експресивність: *[расчленить + Ле]нинград* → *Расчленинград* [t.me/sashasotniktv, 15.03.2022]. Накладання, ґрунтоване

на римувальному словотворенні, у контамініаті *бомбас* ([*бомб-ить* +*Дон*]*басс*), що є алюзією на прецедентну фразу-звинувачення російських пропагандистів: «*Де ви були вісім років, коли бомбили Донбас?*», створює іронічну тональність і нівелює правдивість фейкових суджень: «*Более 8 лет они всем втирали, что маленький бомбас кормил большую Украину. А тут оказалось, что Украина кормит полмира*» [t.me/gumorjartu, 27.05.2022].

Висновки та перспективи дослідження. Проведене дослідження дає підстави визначити такі результати: сучасні медіатексти демонструють надзвичайну активність інноваційних контамініатів як інформаційної зброї в період російсько-української війни; різноманітність структурних і семантичних моделей аналізованих дериватів свідчить про високий креативний потенціал мовців та продуктивність неuzuальних способів словотвору. Перспективи дослідження вбачаємо в поглибленій розробці структурно-семантичної класифікації контамініатів у сучасному медіадискурсі.

Література

1. Колоїз Ж. В. Неuzuальне словотворення: [монографія]. Кривий Ріг: НПП Астерікс, 2015. 156 с.
2. Космеда Т. А., Халіман О. В. Мовна гра в парадигмі інтерпретативної лінгвістики. Граматика оцінки. Граматична іграма (теоретичне осмислення дискурсивної практики). Дрогобич: Коло, 2013. 228 с.
3. Литвин О. В. Словообразовательный тип «языковой игры» в медиатекстах. *Мова*. 2010. №15. С. 195-199.
4. Нелюба А. М. Словотвірна контамінація як вияв принципу економії. *Збірник Харківського історико-філологічного товариства*. Нова серія. Т. 9. Харків. 2002. С.183-200.
5. Минеева З. И. Контаминация в образовании номинаций человека. *Вестник Удмуртского университета*. Т. 25. Вып. 2. Серия: История и филология, УДУ. Ижевск, 2015. С. 58-68.
6. Пауль Г. Принципы истории языка. М.: Издательство иностранной литературы, 1960. 501 с.
7. Редько Є. О. Словотвірна контамінація в сучасних інноваційних процесах // XX-XXI століття: жанрово-стильові й лінгвістичні метаморфози в українській мові і літературі: колективна монографія/Гол. ред. А. Архангельська. Olomouc : VUP, 2016. С. 205–229.

References

1. Koloiz, Zh. V. (2015), *Neusual word formation : [monograph] [Neuzual'ne slovotvorenniya: [monografiya]*, NPP Asterix. Kryvyi Rih, 156 p.
2. Kosmeda, T. A., Haliman, O. V. (2013), *Language game in the paradigm of interpretive linguistics. Grammar evaluation. Grammatical game (the-*

- oretical understanding of discursive practice) [*Movna gra v paradigmi interpretativnoi lingvistiki. Gramatika otsinki. Gramatichna igrema (teoretichne osmislennya diskursivnoi praktiki)*], Kolo, Drohobich, 228 p.
3. Litvin, O. V. (2010). *Word-formation type of "language game" in media texts* [*Slovoobrazovatel'nyy tip «yazykovoy igry» v mediatekstakh*], Language, №15, pp. 195-199.
 4. Nelyuba, A. M. (2002), *Word-forming contamination as a manifestation of the principle of economy* [*Slovotvirna kontaminatsiya yak viyav printsipu ekonomii*], *Zbirnik Kharkivs'kogo istoriko-filologichnogo tovaristva. Nova seriya*, T. 9, Kharkiv, pp. 183-200.
 5. Mineeva, Z. I. (2015), *Contamination in the formation of human nominations* [*Kontaminatsiya v obrazovanii nominatsiy cheloveka*], *Vestnik Udmurtskogo universiteta*, T. 25. Vyp. 2. Seriya: Istoriya i filologiya, UDU. Izhevsk, pp. 58-68.
 6. Paul, G. (1960), *Principles of language history* [*Printsipy istorii yazyka*], Izdatel'stvo inostrannoy literatury, M., 501 p.
 7. Redko, E. O. (2016). *Word-forming contamination in modern innovation processes* [*Slovotvirna kontaminatsiya v suchasnikh innovatsiynikh protsesakh*], *XX-XXI stolittya: zhanrovo-stil'ovi y lingvistichni metamorfozi v ukrains'kiy movi i literaturi: kolektivna monografiya*/Gol. red. A. Arkhangel's'ka, VUP, Olomouc, pp. 205–229.